

УДК371.3:614.2

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ПРАВА СЕРЕД КУРСАНТІВ ПЕРЕДАТЕСТАЦІЙНИХ ЦИКЛІВ З ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я

Г. В. Бесполудіна, К. В. Болотчева, В. І. Козюберда, А. В. Жила, А. В. Щербакова,
В. А. Щербаков, Гош Супратім

Луганський державний медичний університет

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF TEACHING METHODS OF THE LAW AMONG STUDENTS OF PRE-CERTIFICATION COURSES ON ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF PUBLIC HEALTH

H. V. Bespoludina, K. V. Bolotcheva, V. I. Koziuberda, A. V. Zhyla, A. V. Shcherbakova,
V. A. Shcherbakov, Hosh Supratim

Luhansk State Medical University

Проведено аналіз ключових дидактичних позицій і принципів організації процесу викладання основ права в рамках післядипломної підготовки організаторів охорони здоров'я, зокрема, розглянуто зміст курсу правознавства та методики, що використовуються в процесі навчання.

The key didactic positions and principles of organization of the teaching process of law's basics in the case of post-graduate training of organizers of public health are analyzed, especially the content of jurisprudence course and methods, which are used in the process of study, are examined.

Вступ. В умовах розбудови громадянського, демократичного і правового суспільства та переходу до відкритої економіки перед охороною здоров'я і суб'єктами медичної діяльності різних форм власності стоять вимоги щодо дотримання ними правових норм, як невід'ємної складової цивілістичного підходу.

У цьому контексті особливого значення набуває рівень правової обізнаності керівників органів та закладів охорони здоров'я, котрим доводиться в силу специфіки функцій та відведених повноважень постійно звіряти свої дії з чинним законодавством і нести відповідальність за наслідки прийнятих управлінських рішень.

Адже саме від організаторів охорони здоров'я значною мірою залежить дотримання правових норм трудовим колективом, як наприклад, правил внутрішнього трудового розпорядку, положень колективного договору, посадових інструкцій, а також інших регламентуючих документів, що визначають роботу медичного персоналу, включаючи відносини з пацієнтами. І тому якраз організатори охорони здоров'я повинні виступати модераторами і провідниками

примату права в діяльності медичного закладу і кожного медичного робітника.

Все це дає підстави розглядати питання викладання основ права в рамках післядипломної підготовки управлінських кадрів для охорони здоров'я як надзавдання, котра повинна вирішуватися на належному дидактичному рівні.

Втім реальність доводить, що основні концептуальні засади щодо побудови методики викладання права серед керівників органів охорони здоров'я та медичних закладів на передатестаційних циклах все ще залишаються одним з вузьких місць і нагальних проблем, котрі вимагають негайного розв'язання, оскільки від цього буде залежати, якою мірою система підготовки керівних кадрів відповідає вимогам часу та сучасним суспільним викликам. Тому дане питання стоїть на порядку денному як першочергове, котре вимагає відповідного науково-методичного обґрунтування.

Основна частина. Зважаючи на це, нами піддано аналізу ключові дидактичні позиції та принципи організації процесу викладання основ права в рамках післядипломної підготовки організаторів охорони здоров'я,

на підставі чого систематизовано і конкретизовано окремі дефінітивно-диспозитивні аспекти самої доктрини та окреслено основні методологічні засади формування теоретико-прикладних характеристик, що складають базовий рівень навчальних елементів при підготовці до атестації та підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня в питаннях організаційно-правової діяльності серед управлінського корпусу медичної сфери.

Згідно з загальноприйнятим визначенням *методика навчання* – це наукова дисципліна, що відображає спосіб педагогічної діяльності, спрямований на формування теоретичного і практичного світогляду у вигляді спеціальних знань і вмій у конкретній сфері діяльності і виступає як важливий засіб досягнення чітко встановленої мети в процесі навчання [2]. Тим часом головним призначенням методики викладання права (МВП) є чітке визначення задач і змісту курсу, методів та форми навчання в галузі правознавства. В якості *об'єкта* МВП виступає процес навчання основ правознавства, а *предметом* – відповідно зміст курсу та методики викладання права як основи формування правового світогляду та відповідних навчально-орієнтаційних установок у суб'єктів навчання [5].

I етап Проектування освітньо-кваліфікаційної моделі організатора охорони здоров'я, що володіє основами правознавства	
II етап Мета викладання основ правознавства серед організаторів охорони здоров'я	
III етап Задачі навчання основ правознавства організаторів охорони здоров'я	
IV етап Вибір методики навчання основ правознавства	
	V етап Організація навчального процесу з основ правознавства
	VI етап Оцінка успішності засвоєння організаторами охорони здоров'я знань і навичок з основ правознавства

Головна мета викладання права на передатестаційних циклах та циклах спеціалізації організаторів охорони здоров'я полягає у практичній підготовці даних контингентів до правомірного використання правових знань при вирішенні конкретних ситуацій у процесі своєї діяльності, будь-то типова або проблемна, тобто складна організаційно-управлінська ситуація.

Суть задач курсу правознавства в рамках післядипломної підготовки курсантів на циклах за спе-

На початковому етапі викладання правознавства серед слухачів (курсантів) необхідно спочатку визначитися з метою навчання, оскільки від цього значною мірою залежать принцип організації та побудова змістового контенту курсу права.

Під змістом навчання слід розуміти навчальний матеріал, який підлягає засвоєнню суб'єктом навчання на різних рівнях навчального процесу згідно з навчальною програмою.

Організація навчання включає методи викладання (способи комунікації викладача і слухача (курсанта), котрі реалізуються у формах навчання, прийомах і засобах навчання [7].

Все це відіграє неабияку роль у формуванні кінцевого результату навчання, тобто мети в ідеалі. І поміж усіма цими компонентами процесу навчання існують стійкі та цілком закономірні зв'язки, що мають науково об'єктивний характер, котрі, в свою чергу, виступають та визначають предмет МВП.

Якщо методику викладання права розглядати як цілісну систему, то її логістичну структуру можна представити у наступному вигляді, де існує цілий ряд послідовно розташованих операційних процедур, котрі в сукупності утворюють єдиний навчальний комплекс [4].

цільність “Організація та управління охороною здоров'я” зводиться до такого:

1. Закласти основи системи правового світогляду та переконань.
2. Ознайомити з основами медичного, трудового, цивільного, адміністративного і кримінального права.
3. Сформувати навички правомірної поведінки, навчити діяти у типових життєвих ситуаціях відповідно

до норм права, виконуючи соціальну роль громадянина, робітника, керівника, підприємця тощо.

4. Виховати переконання у необхідності суворого дотримання законів та непримиримості до антиправної поведінки.

5. Сформувати вміння аналізувати конкретні життєві ситуації, події, факти, спираючись на правові знання, вміло користуватися правовими актами і юридичною літературою.

Особливість нинішнього навчання на передатестаційних циклах організаторів охорони здоров'я полягає в тому, що нині діюча структура курсу з правознавства не передбачає послідовного і систематичного висвітлення першооснов усіх головних юридичних дисциплін, а включає лише обмежений обсяг інформації, котра необхідна курсантам тільки для життя і роботи. Саме в силу цієї причини доволі часто керівники в процесі своєї роботи не знають і далеко не завжди вміють знайти правильне рішення, особливо в тих випадках, коли мова йде про зіткнення керівника медичного закладу з більш складною і неординарною проблемною ситуацією, коли формат інформації з права, отриманої під час передатестаційного циклу, виявляється недостатнім, що ставить керівника у вкрай складне становище.

З нашої точки зору як орієнтовний тематичний план щодо викладання курсу основ правознавства в процесі передатестаційної підготовки керівників органів і закладів охорони здоров'я може бути запропоновано такий варіант:

1. Етико-деонтологічні нормативи діяльності сучасного лікаря.

2. Поняття “пацієнт та його права”. Права пацієнтів в окремих напрямках медичної діяльності.

3. Право на охорону здоров'я і право на особисту недоторканність. Дозволені межі медичного втручання.

4. Право на охорону здоров'я і право на невтручання в особисте і сімейне життя. Медична таємниця.

5. Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення.

6. Правова кваліфікація дефектів при наданні медичної допомоги.

7. Процесуальні аспекти щодо відшкодування моральної шкоди і матеріальних збитків, завданих в результаті неналежної медичної допомоги.

8. Діяльність керівника медичного закладу щодо профілактики правопорушень в організаційно-господарській діяльності та у сфері надання медичних послуг [6].

З точки зору дидактичних підходів як методи при викладанні правознавства можуть виступати: мов-

но-словесний, словесно-друкований, наочний, практичний (самостійна діяльність курсантів), комбінований [1]. Вибір відповідного методу цілком залежить від етапу, форми і змісту викладання того чи іншого матеріалу, а також від цілеспрямованості навчального процесу.

Складовою методу викладання є окремі прийоми, котрі представляють конкретний спосіб взаємодії викладача і суб'єкта навчальної підготовки та застосовуються для вирішення будь-якого фрагмента або поточної задачі навчання. Прийоми навчання у вигляді пояснення, обговорення, розмірковування, доказування, узагальнення певних характеристик, бесіди та інші у сукупності з засобами навчання – документи, наочні факти, демонстративні матеріали тощо – утворюють загальну методику навчання [3].

Що стосується моделі освітньо-навчальних вмінь, котрі мають бути прищеплені при вивченні курсу основ правознавства серед курсантів-організаторів охорони здоров'я на циклах післядипломної підготовки, то їх характер має зводитися до володіння наступним:

- вміння орієнтуватися в системі законодавства;
- вміння користуватися джерелами права, здійснювати аналіз їх змісту;
- володіння елементарною юридичною термінологією;
- вміння змістовно, конкретно і логічно викладати матеріал з морально-правових проблем;
- вміння користуватися юридичною літературою, складати тези, конспекти, готувати доповіді і повідомлення, виступати і обґрунтовувати відповіді на поставлені запитання;
- вміння брати участь в обговоренні, дискусіях і диспутах, аргументовано висловлювати і відстоювати власну позицію, робити висновки;
- використовувати правові знання для пояснення фактів з оточуючого життя та для вибору варіантів правомірної поведінки при різних життєвих ситуаціях, котрі виникають у побуті, на роботі, в особистому житті.

Висновки. Таким чином методика викладання основ правознавства на циклах післядипломної підготовки керівних кадрів охорони здоров'я є складною та невід'ємною частиною формування сучасної парадигми медико-правової культури в системі медичного менеджменту.

Одним з напрямків реалізації даної задачі повинні стати комплексний підхід та логістична побудова методології викладання з чітким визначенням операційних процедур, котрі в сукупності утворюють єдиний навчальний комплекс.

Саме такий дидактичний принцип дає можливість сучасному керівнику охорони здоров'я оволодіти навичками використання чинного законодавства, ціле-

спрямовано застосовувати правові технології у своїй повсякденній роботі та дотримуватися правомірної поведінки.

Література

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.

2. Мартиненко С. М. Загальна педагогіка : навчальний посібник / С. М. Мартиненко, Л. Л. Хоружа. – К. : МАУП, 2002. – 176 с.

3. Махмутов М. И. Теория и практика проблемного обучения / М. И. Махмутов. – М. : Высш. шк., 1972. – 267 с.

4. Методические рекомендации для преподавателей и студентов по основам педагогического мастерства и прак-

тическим занятиям. – Полтава, 1987. – 155 с.

5. Певцова Е. А. Теория и методика обучения праву: учеб. для студ. высш. учеб. заведений / Е. А. Певцова. – М. : ВЛАДОС, 2003. – 400 с.

6. Сенюта І. Я. Медичне право : право людини на охорону здоров'я : монографія / І. Я. Сенюта. – Львів : Астролябія, 2007. – 224 с.

7. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.